

СИБЭТИЭЙ ПАВЕЛ АПОСТОЛ РИМ ХРИСТИАННАРЫГАР ИЛДЫТ СУРУГА

1 Тангара Евангелиетын бар дьонно иһитиннэрэргэ талыллан ыңгырыллыбыт Апостолтан, Иисус Христос* кулута Павелтан.

²⁻⁴ Кини айылҕатынан Давид удьуора буолан төрөөбүт, оттон сибэтиэй буолуу тыынынан Тангара Уола буолара өлбүттэртэн тиллибитигэр толору күүстээхтик арыллыбыт Айыы Тойоммут Иисус Христос туһунан Евангелиены Тангара Бэйэтин пророктарынан бэрт өрдөөннүттэн этиттэрэн, Сибэтиэй Суруйууларга эрэннэрбитэ. ⁵ Бары норуоттары итэҕэлгэ бас бэринэргэ Кини аатынан ыңыраар туһугар, Апостол буолар үрдүк быраабы Тангара биһиэхэ Кининэн бэрдэрбитэ. ⁶ Эһиги, Иисус Христос ыңырбыт дьоно, эмиэ бу норуоттар ортолоругар бааргыт.

⁷ Эһиэхэ, Тангара таптыыр дьонугар, сибэтиэй буоларга ыңгырыллыбыттарга — Рим христианнарыгар бука барыгытыгар Аҕа Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтүөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Павел Римнэ сылдыар баҕата

⁸ Бастатан туран, бүтүн аан дойдуга эһиги итэҕэлгит иһиллэ турарын иһин, барыгыт тускутугар Иисус Христотунан Тангарабар махтанабын. ⁹⁻¹⁰ Кини Уолун Евангелиетын иһитиннэрэн,

* 1:1 *Иисус Христос* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисус».

өйбүн-сүрэхпин түмэн сулууспалыыр Тангарам миигин үтүө көнгүлүнэн кэмниэ-кэнэбэс, билигин, эһиэхэ тиэрдэрэ буоллар диэн, өрүү эһигини өйдөөн-санаан туран үгэрбин Бэйэтинэн туоһуло. ¹¹⁻¹²Туох эмэ духуобунай бэлэҕи үллэстэн эһигини бөҕөргөтөөрү, биир итэҕэлбитинэн — эһиэнинэн да, миэнинэн да — хардарыта өйөөһөөрү, эһигини көрүүхпүн олус да баҕарабын. ¹³Бырааттарыам, эһиги билиэххитин баҕарабын: атын норуоттарга курдук эмиэ тийэн туох эмэ туһаны аҕалаары, эһиэхэ барардыы элбэхтик санаммытым гынан баран, билингэ да диэри үгүс мэхэйи көрсөбүн.

¹⁴Мин араас норуokka — греккэ да, варварга да, муударайга да, харанаҕа да — барыларыгар иэстээхпин. ¹⁵Онон, бэйэм туспунаан этэр буоллахха, мин Евангелиены эһиэхэ, Рим олохтоохторугар, эмиэ иһитиннэрэргэ ис сүрэхпиттэн дьулуһабын. ¹⁶Христос Евангелиетыттан мин сааппаппын: бу — хас биирдии итэҕэйэр киһи, бастатан туран, иудей, ол кэннэ атын омук, быһыанарыгар анаммыт Тангара күүһэ. ¹⁷Суруйууларга «кырдыксыт итэҕэлинэн тыыннаах буолуоҕа» диэн этиллибитин курдук, бу Евангелиеҕа Тангара киһини итэҕэл маннайгы кэрдийиһиттэн үрдүкү кэрдийиһигэр тиэрдэр кырдыга арыллар.

Киһи аймах буруйа

¹⁸Кырдыгы аһыынан тууйар дьон ханнык баҕарар буруйда-рыгар-аһыыларыгар, төттөрү быһыыларыгар халлаантан Тангара уора-кылына түһэрэ субу кэллэ. ¹⁹Тангара туһунан киһи тугу билиэн сөбө барыта кинилэргэ аһаҕастык көстөн турар, ону Тангара кинилэргэ көрдөрбүтэ. ²⁰Аан дойду айыллыабыттан ыла Кини харахха көстүбэт өрүттэрэ: үйэлэргэ уҕараабат күүһэ-күдэҕэ, Тангара айылҕата — Кини айбытын барытын сыныһан көрдөххө-иһиттэххэ, ырылыччы көстөн турар, онон «билбэтэхпит» диэн ким да куотунар кыаҕа суох.

²¹Ол гынан баран кинилэр Тангара туһунан билэн да баран, Тангараҕын диэн айхаллаабатахтара, махтамматахтара, хата ол оннугар өйдөрө-санаалара сүпсүккэ ылларан, ньүдү-балай сүрэхтэрэ эбии ыаһырбыта; ²²муударайбыт диэн хайҕана сылдьан, өйдөрүттэн тахсаннар, ²³өлбөт үйэлээх Тангара кэрэмэн килбиэнин өлөр үйэлээх киһи, араас көтөр-сүүрэр, үөн-көйүүр дьүһүнүнэн солбуйбуттара.

²⁴Дьэ ол иһин Тангара кинилэри, сүрэхтэрин анһыылаах баҕатын хоту, кирдээх быһыы-майгы көнүлүгэр биэрэн, бэйэлэринэн эттэрин-сииннэрин киртитиммиттэрэ, ²⁵Тангара кырдьыгын сымыйанан солбуйбуттара, Айбыкка тус Бэйэтигэр (Киниэхэ үйэлэр тухары алгыс буолуохтун, аминь.) сүгүрүйэр оннугар, Кини айбыт араас харамайыгар үнэр-сүктэр буолбуттара. ²⁶Ол иһин Тангара кинилэри араас сааттаах имэн көнүлүгэр биэрбитэ: дьахталлара эр дьону кытта айылҕа сиэринэн сыһыаннаһыыларын киһи айылҕатын утарар сыһыаннаһыынан солбуйбуттара; ²⁷эр дьонноро эмиэ, дьахталлардыын айылҕа сиэринэн олоруохтаах олохторун хаалларан, бэйэ-бэйэлэригэр имэнгирэр буолбуттара; эр дьон эр дьону кытта сааттаахтык быһыыланан, муммуттарын иэстэбилигэр сэккэ-сэлээннэ түбэһэллэрин оностоллор.

²⁸Тангараны үтүө өйдөрүнэн билиниэхтэрин баҕарбатахтары иһин, Тангара кинилэри онһулуо суохтаабы онорорго уккуйар сатарыйбыт өйдөрүн көнүлүгэр биэрбитэ: ²⁹кинилэр араас анһыыга, содур*, куһаҕан быһыыга, харам санааҕа, өһүөннэ, ордук санаһыыга хам ыларбыттара, ол иһин кинилэр өлөрсөллөр, атааннаһаллар, албынныыллар, куһаҕан майгынаналлар, ³⁰дьону хобулууллар, холуннараллар, Тангараны абаһы көрөллөр, бэйэ-бэйэлэрин атаҕастаһаллар, киһиргэнэллэр, үрдүктүк сананаллар, куһаҕанна сатабыллаахтар, төрөппүттэригэр бас бэриммэттэр, ³¹толкуйа суохтар, эппит тылларын толорботтор, тон сүрэхтээхтэр, эйэлэһимтиэтэ суохтар**, аһыныгас буолуу диэн тугун билбэттэр. ³²Итинник быһыылаах-майгылаах дьон Тангара кырдьыктаах дүүлүнэн өлөр аналлаахтары билэ-билэлэр, бэйэлэрэ ситигирдик быһыыланалларын аһан, өссө атыттары тэптэрэн биэрэллэр.

Тангара кырдьыктаах дүүлэ

2 Онон эн, атыттары дүүлүүр ханнык баҕарар киһи, буруйтан хайдах да куотунар кыаҕын суох: атын киһини дүүлээннээн эн бэйэҕин дүүлэнэҕин, тоҕо диэтэргин, атыттары

* 1:29 *Содур* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 1:31 *Эйэлэһимтиэтэ суохтар* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

омнуолуу сылдьан, бэйэнг кинилэр курдук быһыыланабын. ²Оттон итинник быһыыланааччылары бука барыларын Тангара кырдыктаах дүүлэ күүтэрин биһиги билэбит. ³Оо, киһи! Атыттары омнуолуу сылдьан, бэйэнг кинилэр курдук быһыыланар буолан баран, Тангара дүүлүттэн мүччү түһүөм дии саныыгын дуо? ⁴Эбэтэр, Тангара үтүө санаата эйигин аныыгын-харабын билинэргэр сирдиирин билбэт буолангың, Кини мунура суох үтүө, уйугас сыһыаның, кэмэ суох тулуурун аанһа ахтыбаккын дуу? ⁵Өһөскүнэн, кэмсинэри билбэт сүрэххинэн, эн Тангара кырдыктаах дүүлэ арыллар уордаах күнэ кэлэригэр буруйгун эбии ханатына сылдьабын. ⁶Тангара «хас биирдии киһиэхэ кини тугу онгорбутунан көрөн төлүөбү»: ⁷өрүүтүн үтүөнү онгорон Тангараттан дыһыннаах албан ааты, үрдүк чиеһи, өлбөт үйэни ыларга дьулуспуттары бараммат олоххо тиксэриэбү, ⁸оттон бэйэлэрин эрэ билинэр, кырдыкка бас бэриммэт, аныыны батыһар дьэбир дьонно уорун-кылынын биллэриэбү.

⁹Куһаҕаны онгорор киһи, бастатан, иудей, ол кэннэ атын омук дьонун дууһаларыгар курутуйуу, кыараҕастыйыы ыган кэлэр, ¹⁰оттон үтүөнү онгорор киһиэхэ, бастатан, иудейга, ол кэннэ атын омукка, албан аат, чиес итиэннэ эйэ-ил тиксэр. ¹¹Тангара кими да чорбоппот.

¹²Суруллубут Сокуона суох сылдьан аныыны онгорбут дьон Сокуон дүүлүгэр турбакка өлүөхтэрэ, оттон Сокуоннаах сылдьан аныыны онгорбут дьон Сокуон харабынан дүүллэниэхтэрэ (¹³тоҕо диэтэххэ, Сокуону истээччилэр буолбакка, Сокуону тутуһааччылар Тангара иннигэр кырдыктаах дьонунан билиниллиэхтэрэ. ¹⁴Сокуона суох норуоттар Тангара Сокуона этэрин айылҕаларынан онгорор буоллахтарына, төһө да Сокуона суох олохторун иһин, бэйэлэригэр бэйэлэрэ сокуон буолаллар; ¹⁵иннэ гынан кинилэр Тангара Сокуона сүрэхтэригэр суруллан сылдьарын көрдөрөллөр; сороҕор буруйдаан, сороҕор көмүскээн, ону суобастара да, санаалара да эмиэ туоһулуур). ¹⁶Мин иһитиннэрэр Евангелиебар этиллэринэн, дьон кистэлэн дьайыытын Тангара Иисус Христотунан* дүүлүгэр Күнүгэр эмиэ ситинник буолуоҕа.

* 2:16 *Иисус Христотунан* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисотунан».

Иудейдар уонна Сокуон

¹⁷Оттон эн иудейбын дэнэнгин, Сокуонга эрэнэбин, Тангараҕа чугаскынан хайҕанабын; ¹⁸Кини көнгүлүн билэр буолангы, Сокуонтан үөрэнэнгин, сөптөөх суолу сатаан талабын; ¹⁹⁻²⁰итиэннэ билии-көрүү, дынг кырдык толору түмүллүбүт Сокуонун билэр буолангы, хараҕа суохтары сирдибин, хараҕа сылдыааччылары сырдатабын, ньүдү-балайдары такайабын, кыра оҕолору үөрэтэбин диэн бэйэҕэр бүк эрэнэбин. ²¹Оччотугар атыттары үөрэтэр эээригин, хайаан бэйэн үөрэм-мэккин? «Уорбат куолу» диэн үөрэтэ сылдьан, тоҕо бэйэн уорабын? ²²«Көссүүлэһимэ» дии сылдьан, тоҕо бэйэн көссүүлэһэбин? Эмэгэттэн сиргэнэбин диигин, оччоҕо тоҕо храмнары халыыгын? ²³Сокуонунан киэн туттар эээри, тоҕо бэйэн Сокуону кэһэнгин, Тангара чиэһин киртитэбин? ²⁴«Эһигиттэн сылтаан атын омуктар Тангара аатын баһаабырдаллар». Суруйууларга инньэ диэн этиллэр.

²⁵Сокуон тугу этэрин барытын толорор эрэ буоллаххына, иудей бэлиэтинэн быһыллыбытын эйиэхэ туһалыыр, оттон Сокуону кэһэр буоллаххына, син биир быһыллыбатабын тэнэ. ²⁶Онон быһыллыбатах киһи Сокуон этэрин толорор буоллаҕына, Тангара кинини быһыллыбыт киһилии көрүү суоҕа дуо? ²⁷Оччоҕо атын норуот киһитэ, быһыллыбатах гынан баран, Сокуон ирдэбилин тутуһааччы, — эйигин, суруллубут Сокуоннаах, быһыллыбыт бэлиэлээх эээри Сокуону кэһээччини, — сэмэлиэ суоҕа дуо? ²⁸Этигэр быһыы онорторбут тас көрүнгүнэн эрэ иудей — ол өссө иудей буолбатах. ²⁹Сүрэбэр-быарыгар быһыы онорторон, ис дууһатыттан иудей буолбут киһи — дыһынээх иудей: киниэхэ быһыыны Сокуон буукубата буолбакка, Тангара Тыһа онорор. Бу киһиэхэ хайҕал дьонтон буолбакка, Тангара тиксэр.

Тангара мэлдьи эрэ бил

3 Онон иудей буолуу тугунан ордугуй, эбэтэр быһыллыы сиэрэ-туома туох туһалааҕый? ²Бары өтгүнэн ордук, ол эбит буоллаҕына, Тангара Бэйэтин тыһын туох хайа иннинэ кинилэргэ эрэнэн иһитиннэрбитэ. Оччоҕо хайдаҕый? ³Кинилэртэн ким эмэ итэҕэйбэтэх буоллаҕына, итэҕэлэ суохтар диэн, Тангара

эмиэ кинилэргэ эрэннэрбитин толоруо суоҕун сөп дуо? ⁴Хайдах да оннук буолбат. Ким барыта дьэнкэтик өйдүөхтүн: Тангара бигэ тыллаах, оттон киһи сымыйаччы. Ол иһин Суруйууларга этиллэр: «Эн этэрин барыта кырдыктаах, онон сууккар кыайыылаах Эн тахсыан».

⁵Оттон биһиги аньыылаах быһыыбыт-майгыбыт Тангара кырдыктааҕын өссө ордук ырылыччы көрдөрөр буоллаҕына, тугу диибитий? Баҕар, Тангара биһиэхэ сыһа уордайара буолаарай? (Мин дьон куолутунан ыйытабын.) ⁶Биллэн турар, оннук буолбатах. Итинтэн атыннык Тангара бу аан дойдуну хайдах дүүлүөҕэй? ⁷Ким эрэ, баҕар, этиэ: «Арай мин сымыйабыттан Тангара кырдыга ырылыччы көстөн, Кини онтон өссө ордук албан аатырар буоллаҕына, миигин аньыылаах-буруйдаах киһи быһыытынан дүүлүөххэ сөп дуо?» ⁸Бу этии «үтүнү ситиһэр туһугар, куһаҕаны онор» диэбиккэ тэннээх; итинник үөрэтэлэр диэн холуннаран, сорох-сорохтор биһигини бэл үөбүллэр. Оннуктар дүүлэнэллэрэ саамай сөптөөх.

Биир да кырдыксыт суох

⁹Онон туох түмүккэ кэлэбит? Биһиги, иудейдар, атын омуктардааҕар ордук балаһыанньаҕа сылдыабыт дуо? Суох, туох да ордукпут суох. Иудей да, атын омук да — бука бары аньыы хабалатыгар сылдыалларын биһиги хайыы-үйэ быһаардыбыт. ¹⁰Суруйууларга этиллибитин курдук: «Кырдыксыт киһи суох, биир да суох; ¹¹өйдөөх киһи мэлигир, Тангараҕа ким да кыһаллыбат; ¹²суолтан бары туораабыттар, бары туһата суох буолбуттар, үтүнү онгорор ким да суох. ¹³Бэлэстэрэ — иин мангалайа; тыллара ааһар албын; аяхтара толору моҕой дьаата, ¹⁴тыллара-өстөрө — кырыыс, аһыы-аба; ¹⁵хааны тоҕорго быһыйдара дьэ киирэр; ¹⁶кинилэр ааспыт суоллара барыта — алдьатыы-кээһэтии, ыһыы-тоҕуу; ¹⁷эйэлээх суолу билбэттэр. ¹⁸Тангараттан толлор санаа кинилэргэ кылам да гыммат».

¹⁹⁻²⁰Сокуон тугу этэрэ барыта киниэхэ бас бэринэр эрэ дьонго туһайыллар, онон ким даҕаны көмүскэнэн хардарар кыаҕа суох: Тангара иннигэр аан дойду бүтүннүүтэ буруйдаах. Сокуону тутуһан биир да киһи Кини иннигэр кырдыктааҕынан билиниллэ суоҕа, — Сокуон дьонго аньыы диэн тугун өйдөтөр эрэ.

Итэбэлинэн буруйтан быһыһаны

²¹Оттон билигин Тангара киһини быһыһыр суола Сокуонтан тутулуга суох арылынна. Бу туһунан урут Сокуон да, Пророктар да туоһулуулара. ²²Бу — Иисус Христу итэбэйэн быһыһаны итэбэйээччилэргэ барыларыгар аналлаах. Манна туох да уратылаһы суох, ²³тоҕо диэтэххэ, бары аныһыны онгорбуттара, бары Тангара килбиэннээх сырдыгыттан маппыттара, ²⁴ол эрэн бука бары, бэйэлэрин үтүөлэринэн-өҥөлөрүнэн буолбатах, Кини эрэ үтүөтүнэн, кинилэри толуйан ылбыт Христос Иисус өҥөтүнэн буруйдарыттан быһаналлар. ²⁵⁻²⁶Итэбэйбиттэр бука бары Кини Хаанынан ыраастанныннар диэн, Тангара аныһыттан толуйар сиэртибэ буоларга Кинини анаабыта; онон Тангара, урут киһи аймаҕы өр тулуйбут кэмигэр онорһуллубут аныһыны-буруйу накаастабакка хаалларан, кырдыгы тутуспутун көрдөрбүтэ. Манан Кини Бэйэтин кырдыктаах быһыһын-майгытын таһынан өссө Иису итэбэйээччилэри буруйтан быһыһырын көрдөрөр.

²⁷Оччоҕо хайҕанарбыт туох хааларый? Туох да хаалбат. Ханнык Сокуонна олобуран? Дьайыһылары ирдиир Сокуонна дуо? Суох, итэбэли ирдиир Сокуонна олобуран. ²⁸Киһи Сокуону тутуһан буолбакка, итэбэлинэн быһыһанарын биһиги билинэбит. ²⁹Ама, Тангара иудейдар эрэ Тангаралара үһү дуо, атын норуоттарга эмиэ Тангара буолбатах үһү дуо? Биллэн турар, Кини бары норуоттар Тангаралара. ³⁰Тангара биир эрэ, Кини быһыллыбыт да, быһыллыбатах да омугу, итэбэйдэхтэринэ, хайаларын да буруйдарыттан быһыһыр. ³¹Ол аата биһиги итэбэли өрө тутан Сокуону көтүрөбит дуо? Биллэн турар, көтүрбэппит! Биһиги Сокуону бөбөргөтөбүт.

Авраам холобура

4 Оччоҕо төрүт өбүгэбит Авраам туһунан тугу диибитий? ²Авраам үтүө дьайыһыларын иһин кырдыксыт киһинэн билиниллибит буоллаҕына, биллэн турар, онон киэн туттуон сөп этэ, ол эрэри Тангара иннигэр буолбатах. ³Суруйуулар

* ^{4:1}Эбэтэр «Оччоҕо өбүгэбит Авраам бэйэтин кыабынан тугу ситиспитэй?»

туох дииллэрий? «Авраам Тангараны итэҕэйбитэ, ол иһин Тангара кинини кырдыксыт киһинэн билиммитэ». ⁴Үлэлиир киһиэхэ туох төлөнөрө бэлэх буолбакка, аахсан ылар хамнаһа буолар. ⁵Ол эрэри киһи бэйэтин үтүөтүгэр-өнгөтүгэр эрэммэккэ, буруйдаабы буруйуттан быһыыыр Тангараны итэҕэйэр буоллабына, Тангара кини итэҕэлин кырдыктаах көнө быһыынан билинэр. ⁶Ол курдук эмиэ туох да өнгөтө суоҕун үрдүнэн, Тангара кырдыксытынан билиммит киһитин Давид алгыстаабынан ааттыыр: «⁷Буруйдара бырастыы гыныллыбыттар, аньыылара сотуллубуттар — алгыстаахтар. ⁸Айыы Тойонно аньыыта-харата буруйга турбатах киһи алгыстаах».

⁹Оттон бу алгыстаныы быһыллыбыт иудейдарга эрэ аналлаах дуу, быһыллыбатах атын норуоттарга эмиэ ананар дуу? Биһиги «Авраам Тангараны итэҕэйбитэ, ол иһин, Тангара кинини кырдыксыт киһинэн билиммитэ» диибит. ¹⁰Хаһан билиммитэй: Авраам быһыллыан иннинэ дуу, быһыллыбытын кэннэ дуу? Быһыллыан иннинэ, кэлин буолбатах. ¹¹Кини Тангараны итэҕэйэн кырдыктаах киһинэн билиниллибитин бэлиэтигэр, ону бигэргэтэр бэчээт быһыытынан, быһыы сиэрин-туомун онгорторбута. Онон Тангара быһыллыбатах дьону эмиэ итэҕэллэрин иһин кырдыктаах көнө дьонунан билинэрин туһугар, Авраам бары итэҕэйээччилэр аҕалара буолбута. ¹²Быһыллыбыттарга эмиэ — тас сиэри-туому эрэ тутуһааччыларга буолбакка, аҕабыт Авраам өссө быһыллыан инниттэн ылыммыт итэҕэлин олук түһэрсэн итэҕэйээччилэргэ кини аҕалара буолар.

Авраамга эрэннэри

¹³Тангара аан дойдуну бас билиэн диэн Авраамга уонна кини удьуордарыгар эрэннэриитэ Сокуону тутуһууга туох да сыһыанна суоҕа, итэҕэлинэн быһыаныыга эрэ сыһыаннааҕа. ¹⁴Бу эрэннэри Сокуону тутуһааччыларга сыһыаннааҕа эбитэ буоллар, итэҕэл туох да туһата суох буолуо этэ, эрэннэри эмиэ курааһа буолуо этэ: ¹⁵Сокуон уордаах-кылыннаах дьүүлтэн ураты атын тугу да эрэннэрбэт, тоҕо диэтэххэ, сокуон суох сиригэр эрэ сокуону кэһи диэн суох.

¹⁶Онон Тангара тугу эрэннэрбитэ үтүө бэлэх буолан, Авраам удьуордарыгар: Сокуонга бас бэринээччилэргэ да, Авраам итэҕэлин олук уурсааччыларга да — барыларыгар бэриллэрин туһугар,

бу эрэннэрий итэбэлгэ олобулар. Оттон Авраам биһиги барыбыт духуобунай аҕабыт буоларын ¹⁷ туһунан Суруйууларга «Эйигин Мин элбэх норуот аҕата онордум» диэн этиллэр, онон өлбүтү да тилиннэрэр, суоҕу да баар курдук ынырар Танаратын — итэбэйбит Танаратын — иннигэр Авраам биһиги аҕабыт буолар. ¹⁸ Кини эрэл кыыма да суоҕун үрдүнэн, эрэнэн туран итэбэйэн, «эн удьуорун элбэхтэн-элбэх буолуо» диэн суруллубутунан, үгүс норуоттар аҕалара буолбута. ¹⁹ Ол кэннэ итэбэлин энчирэппэккэ, сүүсчэкэ саастаах бэйэтэ: «Этим-сииним эмэхсийбитэ ыраатта, кырдыаҕас Саррабар оҕо үөскүүр кыаҕа суох», — дии санаабатаҕа*, ²⁰⁻²¹ Танара эрэннэрбитин саарбахтыы барбатаҕа, хата бигэ итэбэлин энчирэппэккэ, Кинини айхаллаабыта. ²² Онон бу итэбэлин иһин Танара Авраамы кырдыксыт көнө киһинэн билиммитэ. ²³ Ол гынан баран Суруйууларга баар «кырдыксыт киһинэн билиммитэ» диэн этии киниэхэ эрэ буолбатах, ²⁴ биһиэхэ — Айыы Тойоммутун Иисус Христосу өлөр өлүүттэн тилиннэрбит Танараны итэбэйээччилэргэ эмиэ туһааннаах. ²⁵ Иисус Христос биһиги аньыыбытын-буруйбутун боруостуур туһугар, өлөр өлүү илиитигэр бэриллибитэ, биһигини быһыыыр туһугар, тиллибитэ.

Буруйтан быһһаныы түмүгэ

5 Онон итэбэлбитинэн буруйбутуттан быһһанаммыт, билигин биһиги Айыы Тойоммут Иисус Христос өнгөтүнэн Танараны кытта эйэлээхпит. ² Кини биһигини бу билинги алгыстаах олох-путугар итэбэл суолунан тиэрдэн, биһиги Танара килбиэннээх сырдыгар тиксэр эрэллэммитинэн киэн туттабыт. ³ Итинэн эрэ буолбатах, эрэй-кыһалҕа тулууру үөскэтэрин билэр буолан, эрэйи көрөрбүтүнэн эмиэ хайҕанабыт. ⁴ Тулуурдаах киһи үөрүү-йэх буолар, үөрүү-йэх киһи эрэмньилэнэр, ⁵ оттон эрэмньибит, биһиэхэ бэриллибит Сибэтиэй Тынынан сүрэхпитигэр Танара таптала кутулар буолан, биһигини кыбыстыыга киллэрбэт.

⁶ Христос, биһиги өссө мөлтөх эрдэхпитинэ, анаммыт кэмигэр аньыылаахтар тустарыгар өлбүтэ. ⁷ Кырдыксыт да туһугар

* 4:19 «Этим-сииним эмэхсийбитэ ыраатта,.. кыаҕа суох», — дии санаабатаҕа — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «этэ-сиинэ эмэхсийбитин өйдүүр».

ким эмэ өлө барара саарбах, арай үтүөнү онгортубут киһитин ту-
 хугар, биир эмэ киһи өлөргө быһаарыныа эбитэ дуу. ⁸Оттон
 Христос биһиги өссө аньыылаах дьон эрдэхпитинэ, биһиги тус-
 путугар өлбүтэ. Итинэн Тангара биһиэхэ Бэйэтин тапталын көр-
 дөрбүтэ. ⁹Онон билигин буруйтан-аньыыттан Кини Хаанынан
 быһаммыт дьон, биһиги, Тангара уордаах-кылыннаах дьүүлүт-
 тэн эмиэ Кининэн быһһаныахпыт. ¹⁰Ол эбэтэр, биһиги, Таңга-
 раҕа өстөөх сылдыбыт дьон, Кини Уола өлөн Тангараны кытта
 эйэлэспит буоллахпытына, билигин Кини Уолун олоһунан өссө
 ордук быһһаныахпыт. ¹¹Ол эрэри итинэн эрэ бүппэт: Тангараны
 кытта биһигини эйэлэһиннэрбит Айыы Тойоммут Иисус Хрис-
 тос үтүөтүнэн биһиги билигин Тангаранан киэн туттабыт.

Адам уонна Христос

¹²Аньыы-хара киһи аймахха биир киһинэн, Адамынан, кии-
 рэн, кини аньыытыттан өлөр өлүү баар буолбута, онон дьон
 барыта аньыыланан, өлүү бар дьонго барытыгар тарҕаммыта.
¹³Сокуон инниттэн да бу аан дойдуга аньыы-хара баара гынан
 баран, Сокуон суоҕар аньыы буруйга турбат этэ. ¹⁴Ол да буол-
 лар өлөр өлүү, Адамтан Моисейга диэри кэм усталаах-туораты-
 гар аңаардастыы баһылаан, бэл Адам аньыытыгар холоонноох
 аньыыны онгорботох дьону бэйэтигэр бас бэриннэрбитэ.

Адам буоллаҕына Атыны, аан дойдуга Кэлиэхтээҕи, сирэй-
 дээн көрдөрөр уобарас буолар. ¹⁵Ол эрэри Тангара бэлэҕин
 Адам буруйун кытта тэнниир табыллыбат. Биир киһи буруйут-
 тан элбэх киһи өлбүт буоллаҕына, Тангара илгэлээх үтүөтэ,
 биир Киһинэн — Иисус Христовунан — элбэх киһиэхэ тиксэр-
 бит үтүө бэлэҕэ, хайдахтаах курдук сүнгэн буолуой! ¹⁶Тангара
 үтүө бэлэҕин биир киһи аньыытын содулун кытта тэнниир та-
 быллыбат: ол саҕана соҕотох биир аньыы иһин буруйдуур дьүүл
 уурааҕа тахсыбыта, оттон билигин Тангара үтүө бэлэҕэ үгүс бу-
 руйу бырастыы гыннарда. ¹⁷Өлөр өлүү аңаардас биир киһи со-
 ҕотох буруйунан баһылыыр былааһы ылбыт эбит буоллаҕына,
 Тангара буруйтан быһһыыр өлгөм илгэлээх үтүөтүн бэлэх ылбыт
 дьон эмиэ, биир Иисус Христовунан Тангараны кытта бииргэ
 олоххо баһылыыллара биллэн турар.

¹⁸Онон биир киһи буруйунан бүтүн киһи аймах дьүүлгэ турбу-
 тунуу, соҕотох биир Киһи кырдыктаах быһыыта дьону барытын

буруйтан быһаан, олоҕу бэлэйтиир. ¹⁹ Биир киһи истигэнэ суоҕа элбэх киһини аньыга тэппитини, соҕотох биир Киһи истигэнэ элбэх дьону быһыаҕа.

²⁰ Сокуон кэлбитигэр Сокуону кэһии үксүү түспүт буоллаҕына, аньы үксээбитигэр Танара илгэлээх үтүөтэ эмиэ хас эмэ төгүл күүһүрбүтэ, ²¹ онон өлөр өлүү төрүөтэ буолбут аньы хайдах баһылаабытай да, ол курдук Танара илгэлээх үтүөтэ биһигини кырдыксыт дьон онорон, Иисус Христос Айы Тойоммут көмөтүнэн бараммат олоххо киллэрээри, эмиэ баһылаабыта.

Христос биһизхэ дьыгнээх олоҕу биэрбитэ

6 Онон туох диибитий? Танара илгэлээх үтүөтэ күүһүрэн истин диэн, эмиэ уруккут курдук, аньыбытын ыһкыбакка сылдыабыт дуо? Олох оннук буолуо суохтаах! ² Биһиги, өлөн аньы былааһыттан тахсыбыт дьон, аньылаах олоҕунан хайаан салгы олоруохпутуй? ³ Эбэтэр биһиги, Христос Иисустуун биир буолаары сүрэхтэммиттэр, Кини өлүүтүгэр сүрэхтэммиппитин эһиги билбэккит дуу? ⁴ Онон өлүүгэ сүрэхтэнэн, Кинилиин бииргэ көмүллэммит, Аҕатын килбиэннээх күүһүнэн өлбүттэртэн тиллибит Христос курдук билигин биһиги эмиэ сана олоҕу олорор кыахтаахпыт.

⁵ Биһиги Кини өлбүтүн курдук өлөн Кинилиин холбостохпутуна, эмиэ Кини курдук тиллиэхтээхпит. ⁶ Эппит-хааммыт араас кыдыктан босхолонон, аны аньы-хара кулута буолбаппыт туһугар, биһиги эргэ киһибит Кинини кытта кириэскэ тиирилибитин билэбит, ⁷ оттон өлбүт киһи аньыттан босхолононор. ⁸ Өскөтүн биһиги Христу кытта өлбүт буоллахпытына, эмиэ Кинилиин бииргэ олоруохпут диэн итэҕэйэбит. ⁹ Биһиги билэбит: Христос өлбүттэртэн тиллэн баран аны өлбөт, онон өлөр өлүү Кини үрдүнэн аны ханнык да былааһа суох. ¹⁰ Кини биһигини аньыттан биирдэ букатыннаахтык босхолуур туһугар өлбүтэ, оттон билигин Танара туһугар олорор. ¹¹ Ол курдук, эһиги эмиэ Христос Иисуһу — Айы Тойоммутун* кытта биир буолангыт, аньы туһа кэллэҕинэ, өлбүппүт, Танара туһа кэллэҕинэ, тыыннаахпыт дии саныыр буолун.

* 6:11 Айы Тойоммутун — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹² Онон эһиги өлөр онгоһуулаах эхкитин-сиингитин анһыы-хара аны бас билбэтин, эт-хаан кыдьыгар эһигини баһылаппатын. ¹³ Эхкит-сиингит тугун да анһыыга туран биэримэнг, хара дьайга туһаннарыманг, ол оннугар өлбүттэртэн тиллибит дьон быһыытынан бэйэбитин Танараҕа туттарын, оччоҕо эхкит-сиингит бүтүннүүтэ үтүөнү онгортон Киниэхэ сулууспалыа. ¹⁴ Анһыы аны эһигини салайыа суохтаах: эһиги Сокуон былааһыгар буолбакка, Танара илгэлээх үтүөтүн былааһыгар олоробут.

Кырдьык кулуттара

¹⁵ Оччоҕо тугуй? Сокуон былааһыгар буолбакка, Танара илгэлээх үтүөтүн былааһыгар олоробут диэн, анһыыны онгоробут дуо? Хайдах да оннук буолуо суохтаах! ¹⁶ Кимиэхэ эмэ баскытын бэринэн, бары этиитин толорорго бэлэм буоллаххытына, кини кулута буоларгытын ама өйдөөбөккүт дуо: эһиги өлүүгэ анһар анһыы кулуттара эбэтэр Танараны кытта эйэлэһиннэрэр истигэн буолуу кулуттара буолабыт. ¹⁷ Хаһан эрэ эһиги анһыы кулуттара этигит, оттон билигин, Танараҕа махтал, ылыммыт үөрэххитигэр ис сүрэххитинэн бас бэриннигит, ¹⁸ анһыыттан босхолонон, кырдьыктаах быһыы кулуттара буоллут.

¹⁹ Киһи өйүгэр дэбигис түһэ охсубатын иһин, тийимтиэ буоллун диэн бу курдук этэбин. Хаһан эрэ мөкүтүк быһыыланаары кирдээх быһыы-майгы, бары куһаҕан кулута буолбуккүт курдук, билигин, аны сибэтийдик олорор туһугар, үтө быһыы-майгы кулуттара буолун. ²⁰ Урут анһыы кулуттара эрдэххитинэ, эһиги үтүөҕэ бас бэриммэт «көнүл» дьон этигит. ²¹ Ол сылдьан туох ситиһиилээх этигитий? Онтукабытыттан билигин бэйэбит саатабыт: эһиги «ситиһиигит» түмүгэ өлөр өлүү этэ. ²² Оттон билигин, анһыыттан босхолонон Танараҕа кулут буолбуккүт кэннэ, эһиги ситиһиигит — сибэтиэй буолуу, оттон олоххут түмүгэ — бараммат олох. ²³ Анһыы төлөбүр — өлүү, оттон Танара бэлэҕэ — Христос Иисус Айыы Тойоммутун кытта биир буолан тиксэр бараммат олохпут.

Эр-ойох буолуу холобура

7 Ама эһиги, бырааттарым, (сокуону билэр дьоннуун кэпсэтэбин дии саныыбын) киһи тыыннааҕын тухары эрэ, сокуон кини үрдүнэн былаастааҕын билбэккит дуо? ² Холобура, эрдээх дьахтар, эрэ тыыннааҕын тухары, кинини кытта сокуонунан

холбоһо сылдыар, оттон эрэ өллөбүнэ, эрин кытта холбообут сокуонтан босхолоһор. ³ Онон эрэ тыыннааһар атын киһини кытта олоһор буоллаһына, көссүүлэспитинэн ааһыллар; оттон эрэ өллөбүнэ, ол сокуонтан төлөрүйэн, атын киһиэхэ эргэ бардаһына да, көссүүлэспитинэн ааһыллыбат.

⁴ Син ол кэриэтэ, бырааттарым, Христос өлбүтүн быһыытынан эһиги эмиэ өлбүккүт, онон Атыһа — өлбүттэртэн Тиллибиккэ — бас бэринэр туһугар, Сокуонтан босхолоһон мантан иннэ Таһара иннигэр туһалаах олоһу олоһуоххут. ⁵ Урут сатарыйбыт айылҕабыт аһыһылаах баһатынан олоһор эрдэһпитинэ, Сокуон уһугуннарбыт араас имэнэ-кыдыһа эппитигэр-сииммитигэр дьайа сылдыара, онон биһиги өлөр өлүүгэ тиэрдэр мөкү дьайыһылары оноробут. ⁶ Оттон билигин, Христосу кытта бииргэ өлөн, биһигини хааччаһы сылдыбыт Сокуонтан босхолоһнобут, онон мантан иннэ уруккубур курдук Сокуон хараһын ааһпакка, саһалы — Сибэтиэй Тыһыһанан — Таһараһа сулууспалыһыт.

Испитигэр баар аһыһы содула

⁷ Онон туох диибитий? Сокуон аһыһылаах дуо? Хайдах да иннэ диир кыаһпыт суох. Ол эрэри, аһыһы дииһн тугун мин Сокуон баар эрэ буолан билбитим. Сокуон «баһарыма» диибэтэһэ буоллар, баһарар дииһн тугун өйдөм да суоһа этэ. ⁸ Ол гыһан баар аһыһы-хара, кэриэһтэн тэптэн, мин испэр араас аһыһылаах баһа санааны үөскэппитэ. Сокуон суоһар аһыһы өлүк эрэ буолар. ⁹ Хаһан эрэ мин Сокуона суох олоһбутум, онтон Таһара кэриэһэ кэлбитигэр — аһыһы эмиэ тиллэн кэлбитэ, ¹⁰ мин буоллаһына өлбүтүм; ити курдук олоһо тиэрдииһтээх кэриэс миигин өлүүгэ тиэрдииһтэ: ¹¹ аһыһы, кэриэһтэн тэптэн, миигин албыһа үктэппитэ уонна эмиэ кэриэһи туһанан миигин өлөрбүтэ. ¹² Онон Сокуон сибэтиэй, кини ыйыһа-кэрдииһтэ эмиэ баһыта үтө, сибэтиэй уонна кырдыһтаах.

¹³ Оччоһо үтө суол миигин ама өлөргө тиэртэ дуо? Суох, оннук буолбатах. Аһыһы миигин өлөр өлүүгэ тиэрдэн бэйэһин ис дьһинин көрдөрдө. Аһыһы, миигин өлөрөөрү, үтөнү туһаммыта, онон кэриэс баар буолан, аһыһы хайдах курдук аһыһылааһа өссө ордук ырыһыһы көстөн таһыһыта.

¹⁴ Сокуон дуһуобуһаһын биһиги билэбит, оттон мин аһыһы кулута буоларга аһыһаммыт эт-хаан айылһалааһын. ¹⁵ Тугу

гынарбын бэйэм да өйдөөбөппүн: тугу баҕарарбын онгорбоппун, тугу абааһы көрөрбүн онгоробун. ¹⁶Оттон тугу баҕарбаппын онгорор буоллахпына, Сокуон үтүө диэн этиигэ сөбүлэхэбин, ¹⁷онон ити мин дьайыым буолбатах, мин испэр баар аньыы дьайыта. ¹⁸Миэхэ (мин сатарыйбыт айылҕабар) туох да үтүө суоҕун билэбин; үтүөнү онгорор баҕа баар да, ону онгорбутум көстүбэт. ¹⁹Баҕарар үтүөбүн онгорбоппун, баҕарбат куһаҕаммын — ону дьэ хото онгоробун. ²⁰Оттон тугу баҕарбаппын онгорор буоллахпына, ону мин буолбатах, испэр баар аньыы онгорор.

²¹Онон мин испэр маннык сокуон дьайарын көрөбүн: үтүөнү онгоруохпун баҕардахпына, миэхэ куһаҕан эрэ табыллар эбит. ²²Өйбүнэн-сүрэхпинэн Танара Сокуонун биһирибин ²³эрээри, эппэр-хааммар адьас туора сокуон дьайа сылдьар: ол сокуон өйүм-санаам биһирир Сокуонун кытта утарсан, миигин эппэр-хааммар инэ сылдьар аньыы сокуонун хаайыылааҕа гынар. ²⁴Оо, сордоох киһибин! Бу өлөр онгоһуулаах эппиттэн-хааммыттан миигин ким босхолуй? ²⁵Танарабар махтанабын: Кини миигин Иисус Христоска — Айыы Тойоммутугар — босхолоппута.

Ити аата мин өйбүнэн Танара Сокуонугар, оттон этим-хааным айылҕатынан аньыы сокуонугар сулууспалыбын.

Сибэтиэй Тыын салайар олоҕо

8 Онон билигин, Христос Иисустуун биир буолан, сатарыйбыт айылҕаларынан олорбокко, Тыын ыйарынан олорор дьон* ханнык да дьүүлүнэн дьүүлэммэттэр — ²Христос Иисуска баар олох Тыынын сокуона биһигини аньыы уонна өлүү сокуонуттан босхолообута. ³Биһиги сатарыйбыт эт-хаан айылҕабыт утарылаһарыттан мөлтөөбүт Сокуон кыайан онгорботоҕун Танара онгорбута: Кини Бэйэтин Уолун киһи аньыылаах этигэр-сиинигэр холоонноох эттээн-сииннээн дьон аньыытын боруостуур сиэртибэҕэ ыппыта, онон Кини киһиэхэ дьайа сылдьар аньыыга бүтэһиктээх бириигэбэр таһаарбыта. ⁴Бу, аньыылаах айылҕалара тардарынан буолбакка, Тыын ыйарынан олорор дьон, биһиги, билигин Сокуон кырдыктаах ирдэбилинэн олорбут туһугар буолбута.

* 8:1 *Сатарыйбыт айылҕаларынан олорбокко, Тыын ыйарынан олорор дьон* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

⁵Аньыылаах айылбаларынан олорооччулар аньыыга тардыһаллар, оттон Тыын ыйытынан олорооччулар — духуобунайга дьулуһаллар. ⁶Аньыыга тардыһар киһи өйө-санаата кинини өлүүгэ тиэрдэр, оттон Тыынынан салаллар духуобунай өй-санаа кинини эйэлээх олоххо тиксэрэр. ⁷Аньыылаах өй-санаа Тангараҕа кыр өстөөх — кини Тангара Сокуонугар бас бэриммэт, бэринэр кыаҕа да суох. ⁸Онон сатарыйбыт айылбаларынан салаллар дьон Тангара санаатын табар кыахтара суох.

⁹Оттон эһиги, Тангара Тыына эһиэхэ баарын быһыытынан аньыылаах айылбаһытынан буолбакка, Тыын үөрэтэринэн олоруот; оттон Христос Тыына суох киһитэ Киниэнэ буолбатах. ¹⁰Өскөтүн Христос эһиги сүрэххитигэр баар буоллаҕына, төһө да эккит-сиингит аньыы содулуттан өлөр оноһууламмытын иһин, Тангараны кытта эйэлэһэнгит дууһаҕыт тыыннаах. ¹¹Иисусу өлбүттэртэн тилиннэрбит Тангара Тыына эһиэхэ баар буоллаҕына, Кини — Христосу Тилиннэрбит — эһиэхэ баар Бэйэтин Тыынынан эһиги өлөр эккитин-сиингитин эмиэ тилиннэриэҕэ.

¹²Онон, бырааттарыам, биһиги эт-хаан айылбаһытыгар иэспит суоҕун быһыытынан, эппит-хааммыт тугу баҕарбытынан сылдыа суохтаахпыт; ¹³сатарыйбыт айылбаһыт баҕатын батыһан олордоххутуна, эһиги өлүөххүт, оттон айылбаһыт аньыылаах дьайыыларын Тыын көмөтүнэн өһөрдөххүтүнэ, олоххо тиксиэххит. ¹⁴Тангара Тыынынан салайтарааччылар бука бары Тангара уолаттара буолаллар. ¹⁵Кутталга хат олорорго күһэйэр кулут тыынын эһиги ылымматаххыт эбээт, эһигини Тангара уолаттара онорор Тыыны ылынан, Кини этитэн: «Авва, Аҕаа!» — диэн ынҕыраҕыт. ¹⁶Биһиги Тангара оҕолоро буоларбытын бу Тыын биһиги сүрэхпитигэр кэрэһилиир. ¹⁷Оттон Тангара оҕолоро буоллахпытына, ол аата Кини нэһилиэнньиктэрэбит, Христосу кытта бииргэ нэһилиэстибэ ылабыт — Кинини кытта бииргэ эрэйдэнэр буоллахпытына, Кинини кытта бииргэ кэрэмэн килбиэннэ тиксиэхпит.

Килбиэннээх албан аат

¹⁸Бу билигин быстах кэмнэ эрэйдэнэрбит, биһиэхэ кэнэ-ҕэс арыллыахтаах килбиэннэ холоотоххо, букатын туох да суолтата суох дии саныыбын. ¹⁹Сиргэ-халлаанга баар барыта Тангара Бэйэтин уолаттарын хаһан аһаҕастык көрдөрөрүн эрэнэн

туоххаһыйа көһүтэр; ²⁰⁻²¹ (айыллыбыт барыта сүпсүккэ бэйэтин көнгүлүнэн бэриммэтэбэ, Бас Бэриннэрээччи көнгүлүнэн бэриммитэ); айыллыбыт эрэ барыта эрэнэр эрэлэ — өлөр өлүү хабалатыттан босхолонон, Танара оҕолорун килбиэннээх көнгүлэрин үллэстии. ²² Танара айбыта барыта күн бүгүнгэ диэри төрүүр талыыта киирбиттии ынчыктыырын, энэлийэрин билэбит; ²³ кини эрэ мунгнанар буолбатах, биһиги эмиэ, санга олох саҕалананытын кэрэһилиир Тыыны ылбыттар, хаһан Танара уолаттара буоларбытын, эппит-сииммит толуйууларын кэтэһэн, испитигэр энэлийэбит. ²⁴ Ол эмит биһиги эрэлбитинэн быыһанан сылдыабыт. Биһиэхэ эрэннэриллибити хайыы-үйэ көрөн турарбыт эбитэ буоллар, кэлбити тоҕо эмиэ кэтэһиэ этибитий? ²⁵ Оттон өссө көрө иликпитин эрэнэр буоллахпытына, ону тулуурдаахтык күүтэбит.

²⁶ Тыын эмиэ биһигини, мөлтөхтөрү, бөҕөргөтөр; биһиги хайдах үнүөхтээхпитин да билбэппит, ол гынан баран Тыын, киһи тылынан да кыайан эппэттии, диринник өрүтэ тыынан, Бэйэтэ биһиги туспутугар Танара иннигэр көрдөһөр. ²⁷ Киһи сүрүҥ курдатты Көрөөччү эмиэ Тыын туох санаалааһын билэр — Тыын Танара көнгүлүнэн сибэтиэйдэр* тустарыгар көрдөһөр.

²⁸ Оттон Танараны таптыыр, Кини көнгүлүнэн ынгырыллыбыт дьонго туох барыта үтүөнэн эргийэрин биһиги билэбит. ²⁹ Тоҕо диэтэххэ, Кини Уола элбэх бырааттыылартан улаханнара буоларын туһугар, Танара эрдэттэн, өссө төрүү да иликтэриттэн, билбит дьонун Бэйэтин Уолугар холоонноох буоларга анаабыта. ³⁰ Онон Кини кими анаабытын ынгырбыта, кими ынгырбытын буруйтан быыһаабыта, оттон буруйтан быыһаабыт дьонун албан аатырдыбыта.

Танара таптала

³¹ Бу кэннэ өссө тугу этиэхпитин сөбүй? Өскөтүн Танара биһиги диэки буоллаһына, ким биһигини утарыаһай? ³² Кини, Бэйэтин Уолун харыһыйбакка биһиги туспутугар толук биэрбит Танара, Уолун кытта атыны барытын биһиэхэ хайдах бэлэхтиэ суоһай? ³³ Танара талбыт дьонун ким буруйдуоһай? Буруйтан быыһыыр Танара дуо? ³⁴ Ким дьүүлүөһэй? Ким да дьүүлүүр

* 8:27 *Сибэтиэйдэр* — Танара дьоно.

кыаҕа суох! Өлөн баран тиллибит Христос Иисус, Танара уна өттүгэр олорон, Бэйэтинэн биһиги туспутугар көрдөһөр. ³⁵Туох биһигини Танара* тапталыттан араарыаҕай: эрэй-мунг дуу, араас кыһарыйыы, сойуолааһын дуу, аас-туор олох, дыдайыы, куттал суоһааһына дуу, болот дуу? Суруйууларга этиллэр: ³⁶«Эн тускуттан биһигини күннэтэ өлөртүүллэр, өлөрүллэргэ анаммыт барааннар кэриэтэ көрөллөр». ³⁷Ол эрэри биһиги маны барытын биһигини таптыыр Танара күүһүнэн кыайабыт. ³⁸Мин бигэтик итэҕэйэбин: өлөр өлүү да, олох да, Аанньаллар да, халлаанна баар дыһалталар, күүстэр да, билинни да, кэнэбэски да кэм, ³⁹үөһөөннү үрдүк эйгэ да, аллараанны үтүгэн да түгэҕэ, ханнык баҕарар атын айыллыбыт да биһигини Танара биһиэхэ Христос Иисус Айыы Тойоммутунан көрдөрбүт тапталыттан араарар кыаҕа суох.

Танара талбыт норуота

9 Христос иннигэр кырдьыгы этэбин, сымыйалаабаппын, ону миэхэ Сибэтиэй Тыынынан суобаһым да бигэргэтэр — ²улуукан кутурҕанна ылларан ааспат-бүппэт эрэйтэн мин сүрэҕим ыалдьар: ³хаан-уруу бырааттарым тустарыгар кырыыска туран, бэйэм Христостан араарылларбын ордоруом этэ! ⁴Кинилэри, Израиль дьонун, Танара Бэйэтин уолаттарынан ааттаабыта, кинилэргэ кэрэмэн килбиэнин көрдөрбүтэ, кинилэри кытта сөбүлэһии онорсубута, кинилэргэ Сокуону биэрбитэ, Танараҕа дыһыннээхтик сүгүрүйэр суолу арыйбыта, уонна эрэннэрэр тылларын кинилэргэ эппитэ; ⁵кинилэр улуу төрүттэрдээхтэр, үйэттэн үйэҕэ алгыстаах, баартан барытыттан үрдүк Танара — Христос — эмиэ кинилэр ортолоругар төрөөбүтэ, аминь.

⁶Ол эрэри Танара Израиль туһунан этиитэ хайдах да бэйэтин күүһүн ыһыктыбатаҕа. Израиль киһитэ эрэ барыта дыһын Израиль киһитэ буолбатах, ⁷итиэннэ «Исаак ыччата эн ааккын ааттаа» диэн этиллибитин быһыытынан Авраамтан үөскээбит эрэ барыта кини оҕото буолбатах. ⁸Ол аата Авраам оҕото эрэ барыта Танара оҕото дэммэт, арай Танара эрэннэриитинэн төрөөбүт эрэ оҕолор Кини оҕолоро дэнэллэр. ⁹Оттон ол эрэннэрии тыла маннык этэ: «Бу кэмнэ эмиэ кэлиэм, онно Сарра уолланыаҕа».

* 8:35 *Танара* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос».

¹⁰ Итинэн эрэ бүппэт. Ревекка оџолоро эмиэ биир аџаттан, биһиги өбүгэбиттэн Исаактан, үөскээбиттэрэ. ¹¹ Игирэлэр өссө төрүүхтэрин инниттэн (ол аата үтүнү да, мөкүнү да оноруохтарын иннинэ, Танара талара туохтан да тутулуга суох көнүлүн — ¹² киһи дьайытыттан буолбакка, Танара ынгарарыттан эрэ тутулуктааҕын — көрдөрөөрү), Ревеккаџа «улахана кыратыгар үлэһит буолуоџа» диэн этиллибитэ. ¹³ Онон «Иаковы Мин талан ыллым, оттон Исаагы туораттым» диэн Суруйууларга этиллибит туолбута.

¹⁴ Оччоџо туох диибитий? Танара кырдыгы көрбөт диибит дуо? Хайдах да иннэ диир кыахпыт суох. ¹⁵ Танара Моисейга этэр: «Үтүнү оноруохпун баџарар киһибэр үтүнү оноруом, аһынарбын аһынаам». ¹⁶ Онон Танара үтүнү онороро ким да баџатыттан, дьаныарыттан буолбакка, Танараттан Бэйэтиттэн эрэ тутулуктаах. ¹⁷ Суруйууларга Танара фараонна: «Күүспүн эйигинэн көрдөртөрөөрү, Мин аатым сир үрдүнэн биллэрин ситиһээри эйигин үрдэппитим», — диир. ¹⁸ Онон Танара үтүтүк сыһыаннаһан баџарбыт киһитигэр үтүтүк сыһыаннаһар, өсөһүннэриэн баџарбыт киһитин өсөһүннэрэр.

Танара уора-кылына уонна үтүө сыһыана

¹⁹ «Оччоџо туох иһин Кини киһини буруйдууруй? Ким кини көнүлүн утары барыаџай?» — диэн эн миэхэ. ²⁰ Оо, эн, киһи, Танараны кытта мөккүһэр бу кимгиний? Иһит онгорор ууска онгорбут иһитэ ама: «Тоџо эн миигин манньк онордун?» — диэн өрөлөһөн туруо дуо? ²¹ Көһүйэ охсооччу биир туойтан мааныга да, күннэтэ да туттуллар көһүйэни, хайатын да онгороро көнүлэ буолбатах дуо?

²² Арай оттон Танара Бэйэтин кырдыктаах уорун-кылынын, сүдү күүһүн көрдөрөөрү, уордайбыт дьонун — имири эстиэхтээхтэри — өр тулуйбут буоллун, оччоџо тугуй? ²³ Албан аатырарга бэлэмнээбит, амарахтык сыһыаннаспыт дьонугар Бэйэтин албан аата хайдахтаах мунура суох улуутун көрдөрөөрү оннук гыммыт буоллаџына, оччоџо тугуй? Оттон Кини амарахтык сыһыаннаспыт дьоно биһиги буолабыт эбээт! ²⁴ Кини биһигини, иудейдартан эрэ буолбакка, атын норуоттартан эмиэ ынгарбыта; ²⁵ ол туһунан Кини Осия кинигэтигэр этэр: «Атын норуоту Бэйэм норуоппунан ааттыам, таптаабатахпын тапталлааџым

диир буолуом. ²⁶Эһиги Мин норуотум буолбатаххыт диэбит сир-бэр кинилэри Тыыннаах Тангара уолаттара диэн ааттыахтара».

²⁷Оттон Израиль туһунан Исаяя бу курдук өрө күүрүүлээхтик эппитэ: «Израиль уолаттара муора кумафыныы элбээбиттэрин да иһин, сорохторо эрэ быһһаныаҕа; ²⁸Айыы Тойон туох да уталытыыта суох бэрт сотору сир дьонун бириигэбэрин таһаарыаҕа». ²⁹Исаяя эрдэттэн эппитини: «Өскөтүн Айыы Тойон Саваоф* аҕыйах дьон удьуорун биһиэхэ ордорботоҕо буоллар, биһиги Содомнаах Гоморра кэриэтэ буолуо этибит».

Израиль итэҕэлэ суоҕа

³⁰Онон туох түмүккэ кэллибит? Тангара кырдыгыҥ көрдөөбөтөх норуоттар итэҕэйэн кырдык суолугар үктэннилэр, ³¹оттон кырдык сокуонун көрдөөбүт Израиль ону булбата. ³²⁻³³Киниэхэ тоҕо кыаллыбата? Тоҕо диэтэххэ кини итэҕэли буолбакка, Сокуон дьайыыларын** эрэммитэ. «Көр бу, Сионҥа таас уурабын — бу таастан дьон иннэр буолуоҕа, очуос тааһы туруорабын — бу таастан охтор буолуоҕа. Ол эрэри Кинини итэҕэйэр киһи кыбыстыыга кириэ суоҕа» диэн Суруйууларга этиллибитин курдук, кинилэр «харгыс таастан» иннэн бүдүрүйбүттэрэ.

10 Бырааттарым! Сүрэхим баҕарар баҕата, Тангараҕа үнэр үнүүм — Израиль быһһаныыта***. ²Мин бэйэбинэн туоһулуубун: кинилэр Тангара көнүлүн ис сүрэхтэриттэн дьулуһан туран толоруохтарын баҕараллар, ол гынан баран бу дьулуһуулар дьиннээх билиигэ олобурбат. ³Тангара кырдыгыҥ билбэккэ, бэйэлэрин кырдыктарын бигэргэтэ сатыыр буоланнар, кинилэр Тангара кырдыктаах көнүлүгэр бас бэриммэтэхтэрэ. ⁴Оттон Сокуон бүтэр уһуга — Христос: онон билигин хас биирдии Кинини итэҕэйээччи кырдыктаах көнө киһи буолар кыахтанар.

* 9:29 *Айыы Тойон Саваоф* — Иак 5:4 быһаарыытын көр.

** 9:32 *Сокуон дьайыыларын* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «дьайыылары».

*** 10:1 *Израиль быһһаныыта* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «кинилэр быһһаныылар».

Быыһанар суол киһиэхэ барытыгар аһаҕас

⁵ Сокуону тутуһан быыһаныы туһунан Моисей бу курдук суруйар: «Сокуон ирдэбилин барытын толорбут эрэ киһи олоххо тиксиэбэ». ⁶ Оттон итэҕэлинэн быыһаныы манньк этэр: «Ким халлаанга тахсыай?» — диэн бэйэбиттэн ыйытыма (Христосу сиргэ түһэрэ сатаабытты). ⁷ Эбэтэр: «Ким үтүгэн түгэбэр түһүөй?» — диэмэ (Христосу өлбүттэртэн таһаара сатаабытты). ⁸ Оттон Суруйуулар туох дириллэрий? «Танара тыла эйиэхэ чугас: тылгар да баар, сүрэххэр да баар». Бу — итэҕэл тыла, биһиги үөрэтэр-иһитиннэрэр тылбыт. ⁹ Иисусу Айыы Тойон диэн тылгынан аһаҕастык билинэр уонна Танара Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбитин ис сүрэххиттэн итэҕэйэр буоллаххына, быыһаныан: ¹⁰ ким сүрэҕинэн итэҕэйэр — кырдьыксыт киһинэн билиниллэ, ким итэҕэлин аһаҕастык билинэр — быыһаныа. ¹¹ Суруйууларга «Кинини итэҕэйэр киһи кыбыстыыга кириэ суоҕа» диэн этиллэр. ¹² Бу — туох да уратылаһыта суох иудейдарга да, атын норуоттарга да барыларыгар туһуланар этии, тоҕо диэтэххэ Айыы Тойон барыбытыгар биир, Кини ынырар дьону барытын өлгөмнүк алгыыр. ¹³ «Айыы Тойону аатын ааттаан ынырбыт ханнык баҕарар киһи быыһаныа».

¹⁴ Оттон итэҕэйбэтэх дьон Кинини хайдах ынырыахтарай? Истибэтэх дьон хайдах итэҕэйиэхтэрэй? Иһитиннэрэр-кэпсиир киһи суох буоллаҕына, Кини туһунан хайдах истиэхтэрэй? ¹⁵ Үөрэҕи тарҕаттара ыппатах буоллахтарына, хайдах баран кэпсиэхтэрэй? Суруйууларга этиллэр: «Эйэбэ*, үтүөбэ үөрэтэр Евангелиены иһитиннэрээччилэр кэлэллэрэ хайдах дыкти үчүгэий!» ¹⁶ Ол гынан баран истибит эрэ барыта ону ылыммыт буолбатах. «Айыы Тойон! Биһигиттэн истибитин ким итэҕэйдэ?» — диир Исая. ¹⁷ Онон, итэҕэл Евангелиены истииттэн үөскүүр, оттон Евангелиены Танара тылын** иһитиннэрээччилэр аҕалаллар. ¹⁸ Ол эрэри эһигиттэн ыйытыам этэ: кинилэр ама истибэтэхтэр үһү дуо? Биллэн турар, истибиттэрэ! «Кинилэр

* 10:15 *Эйэбэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 10:17 *Танара тылын* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос тылын».

сангалара бүтүн сир үрдүнэн дуораһыйбыта, эппит тыллара сир-халлаан сиксигэр тийэ иһилибитэ».

¹⁹Өссө манныгы ыйытыам этэ: Израиль ама билбэтэх үһү дуо? Моисей бастакынан эппитэ: «Норуот диэбэт норуокку-тунан эһигини күнүүлэтиэм, Миигин өйдөөбөт хараҥа норуотунан эһигини абардыам». ²⁰Исайя буоллабына өссө ордук хорсуннук этэр: «Миигин көрдөөбөтөх дьон булан ыллылар, ыйыппатах дьонго Мин Бэйэбин биллэрдим». ²¹Оттон Израиль туһунан кини манньк диир: «Истигэнэ суох, өһөс норуокка үһүн күнү быһа икки илибин уунан турбутум».

Танара Израильга амарах сыһыана

11 Манан тугу этиэхпин баҕарабыный? Ама Танара Бэйэтин норуотун киэр аста дуо? Биллэн турар, киэр аспат! Мин эмиэ Израиль киһитинэбин, Авраам удьуорунабын, Вениамин аҕатын уһуттан төрүттээхпин. ²Суох, Танара эрдэттэн билбит норуотун киэр анньыбатаҕа. Суруйууларга Илия туһунан туох дэммитин билбэккит дуо? Кини Танараҕа: ³«Айыы Тойон! Пророктаргын өлөртөөтүлэр, сиэртибэнныктэргин урусхаллаатылар. Соҕотох мин эрэ хааллым, аны билигин мин тыыммар турунан эрэллэр», — диэн Израилы үнсүбүтүгэр ⁴Танара туох диэн хоруйдууруй? «Мин Ваал иннигэр сөһүргэстээбэтэх сэттэ тыһыынча киһини Бэйэбэр ордоруммутум», — диир. ⁵Ол курдук билигин эмиэ Танара Бэйэтин илгэлээх үтүөтүнэн талан ылан ордоруммут дьоно бааллар. ⁶Танара үтүөтүнэн буоллабына, ол аата киһи өнгөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар Танара үтүөтэ үтүөнэн ааттаныа да суоҕа этэ; оттон бэйэнг үтүө дьайыыгынан буоллабына, ол аата Танара үтүөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар, эн үтүө дьайыыг хайыы-үйэ үтүөнэн ааттаныа суоҕа этэ*.

⁷⁻⁸Оччоҕо хайдаҕый? Израиль дьулуспут сыалын ситиспэтэх. Ол сыалы сорохтор эрэ, Танара талбыт дьоно, ситиспиттэр, уоннаабылара, итэҕэйбэккэ, эбии тыйыһырбыттар. Суруйууларга

* 11:6 *Оттон бэйэнг үтүө дьайыыгынан буоллабына, ол аата Танара үтүөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар, эн үтүө дьайыыг хайыы-үйэ үтүөнэн ааттаныа суоҕа этэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

этиллибитин курдук, «Тангара кинилэргэ улугуруу тыынын бытан, күн бүгүнгэ диэри харахтара көрбөт, кулгаахтара истибэт». ⁹ Давид эмиэ этэр: «Малааһыннара бэйэлэригэр обуур, угаайы уонна туһах буоллун — сэттэрэ-сэлээннэрэ ситиэхтин; ¹⁰ харахтара тугу даҕаны көрбөт гына бүрүлүннүн, систэрэ үйэ-саас тухары көммөтүн».

Самсаммыт лабаалар

¹¹ Оччоҕо манньк ыйыты үөскүүр: ама Израиль турбатты бүдүүрүйбүтэ буолуо дуо? Биллэн турар, оннук буолбатах! Ол эрэри кинилэр охтоннор, кинилэргэ күнүүнү уһугуннараары, атын норуоттарга быһабыл кэллэ. ¹² Онон кинилэр охтубуттарын түмүгэр аан дойду дьоно дэлэй алгыска тиксибит, кинилэр тутайбыттарын түмүгэр атын омуктар байбыт буоллахтарына, кэлин Израиль бүтүннүүтэ Тангараҕа эргилиннэ-бинэ, ол эргиллиитэ эмиэ аан дойдуга төһөлөөх элбэх үтүнөн тосхойуй!

¹³⁻¹⁴ Билигин эһиэхэ, атын норуоттарга, туһаайан этэбин. Мин, норуоттар Апостоллара, Бэйэм хаан-уруу норуотпар күнүүнү уһугуннараммын, саатар, сорохторун эмэ быһаан ылаайабынны диэн эрэл санаабын ыһыктыбакка Тангараҕа сулууспалыырбынан киэн туттабын. ¹⁵ Бэйэм норуотум киэр анньыллыыта Тангараны кытта бүтүн аан дойдуну эйэлэһиннэрбит эбит буолла-бына, Тангара кинилэри ылыныыта туохха холоонноох буолуой? Өлөн баран тиллиигэ тэннэһиэ суоҕа дуо? ¹⁶ Бастакы үүнүү быһытынан Тангараҕа анаммыт тиэстэ сороҕо сибэтиэй буолла-бына, тиэстэ бүтүннүүтэ сибэтиэй буолар. Силиһэ сибэтиэй буолла-бына, лабаалара эмиэ сибэтиэйдэр.

¹⁷ Сорох лабаалара тостубуттарыгар эн, дыиэкэй маслина, кинилэр оннуларыгар самсанангын, дынгнээх маслина силиһин сүмэһинин үллэстэр буоллаххына, ¹⁸ лабаалартан үрдүктүк сананыма. Үрдүктүк сананар буоллаххына, сэрэн — силиһи эн туппаккын ээ, силис эйигин тутар. ¹⁹ «Миигин сыһыннын диэн лабаа тостубута», — диэн, баҕар. ²⁰ Сөп, үчүгэй. Ол гынан баран кинилэр итэҕэйбэт буоланнар тостон түспүттэрэ, оттон эн итэҕэлгинэн тутуллан тураҕын: онон улаханньк сананыма, хата сэрэнэ сырыт. ²¹ Тангара төрүт-уус лабаалары харыһыйбатах буоллабына, көр, эйигин да харыһыйа суоҕа. ²² Эн Тангара үтүө

да, кытаанах да сыһыанын көрөбүн: тостон түспүккэ Кини кытаанах, оттон эйиэхэ, Тангара үтүө санаатыгар эрэнэрин тухары, үтүө сыһыаннаах; уларыйдакхына — эн эмиэ кэрдиллиэн. ²³Ол эрээри анараангылар, итэҕэйдэхтэринэ хат самсанахтара: Тангара төттөрү самсыыр күүстээх. ²⁴Эн, дьиикэй маслинаттан быһыллан барангың, айылҕаҕын утаран, атын олордуу маслинаҕа самсаммыт буоллакхына, бу мас төрүт-уус лабаата төрөөбүт маһыгар самсанара, биллэн турар, быдан дөбөн буолуо.

Израиль бүтүннүүтэ быһыһаныа

²⁵Бырааттарыам! Улаханлык санамматыннар диэн, мин эһиэхэ биир кистэлэни арыйыахпын баҕарабын: Израиль дьоно быстах эрэ кэмгэ, омуктар туһааннаах ахсааннара Тангараҕа кэлиэр эрэ диэри, итэҕэйбэт тыйыс санааламмыттар. «²⁶Сионтан Быһааччы кэлэн, Иаков удьуордарын аһыһыларын кээр гыһаҕа. ²⁷Аһыһыларын-буруйдарын суох гыннахпына, кинилэри кытта сөбүлэһии онгорсуом», — диэн суруллубутун курдук, Израиль бүтүннүүтэ быһыһаныаҕа.

²⁸Кинилэр Евангелиены ылыммакка, эһиги тускутугар Тангараҕа өстөөхтөр, оттон талыллыбыт норуот аһыһытынан — өбүгэлэрин туһуттан Тангара таптыыр норуота буолаллар. ²⁹Тангара биэрбит бэлэбин туура тутан ылбат, ынгырыытын уларыппат. ³⁰Эһиги, хаһан эрэ Тангараҕа бас бэриммэт дьон, билигин, кинилэр бас бэриммэккэлэр, Тангараҕа бырастыы гыннарбыккыт курдук, ³¹кинилэр эмиэ, Тангара эһигини бырастыы гыммытын иһин, Киниэхэ бырастыы гыннараары, тылын истибэттэр. ³²Тангара кэлин барыларын бырастыы гынар туһугар, бука барыларын истигэнэ суох буолуу билиэнигэр ылбыта.

³³Оо, Тангара баайа, муударай өйө, тугу барытын билэрэ-көрөрө мунура да суох буоллаҕа! Таайыллыбат да буоллаҕа Кини дүүлэ, өйдөммөт да буоллаҕа Кини суола-иһэ! «³⁴Ким Айыы Тойон өйүн ситэн өйдөөбүтэ баарай? Ким Киниэхэ сүбэһит-амаһыт буолбута баарай? ³⁵Ким тугу биэрбиттээх буолан Киниттэн төлөбүр эрэйиэҕэй?» ³⁶Туох барыта Киниттэн кэлэр, туох барыта Кининэн турар, туох барыта Киниэхэ анаар. Киниэхэ үйэттэн үйэҕэ албан аат, аминь!

Христос биеэр сана олоџо

12 Онон, бырааттарым, Тангара амарах санаатын туһугар эһигиттэн көрдөһөбүн: бэйэбитин бүүс-бүтүннүү Киниэхэ сөбүлэтэр тыыннаах сибэтиэй сиэртибэ быһыытынан Тангараҕа бэрининг — ол буолуо эһиги Киниэхэ дын духуобунай сулууспаҕыт. ²Бу аһыһылаах дойду сиэрин-майгытын батыһыманг, ол оннугар Тангара көнүлүн, Кини тугу үтүө, сөптөөх, энкилэ суох үчүгэй диирин билэр туһугар, өйдүүн-санаалыын төрдүттэн уларыйын.

³Апостол буолар алгыстаах бырааптаммыт киһи быһыытынан, эһиэхэ барыгытыгар этэбин: бэйэбитин үрдүктүк санаммат буолун, Тангара хас биирдиигитигэр биэрбит итэҕэлинэн көрөн сөптөөхтүк сыаналанын. ⁴Холобура, бу бэйэбит эппитин-сииммитин да ылан көрүүбүн: биир бэйэбит элбэх миэстэлэрдээхпит, ол миэстэлэрбит бары тус-туспа аналлаахтарын курдук, ⁵биһиги эмиэ элбэх да буолларбыт, Христостуун холбоһоммут бука бары биир Эт-сиин буолабыт, оттон тус-туһунан ыллахха, бары биир Эт-сиин сорҕолорунабыт. ⁶Онон Танараттан араас дьобуру бэлэх ыламмыт, бары тус-туһунан аналлаахпыт: Тангара этэрин дьонно тиэрдэр кыахтаах пророк, итэҕэлин кыагынан көрөн, Тангара этэрин тиэртин, ⁷ким сулууспалыыр — сулууспалаатын, ким үөрэтэр — үөрэттин, ⁸ким бөһөргөтөр — бөһөргөттүн, ким бэрсэр — ис сүрэхиттэн бэристин, ким салайар — кыһамнылаахтык салайдын, ким үтүөнү онгорор санаалаах — ол үтүөнү үөрэ-көтө онгортун.

Таптал

⁹Тапталгыт истинг буоллун; куһаҕантан тэйэ туттун, үчүгэйи тутуһун. ¹⁰Быраатты дьон быһыытынан бэйэ-бэйэбитин истинник таптаан, атыттары бэйэбитинээҕэр үрдүктүк тутун; ¹¹эрчимгитин энчирэтимэн, сүрэххит төлөнүн сөбүрүтүмэн, Айыы Тойонно сулууспалаан; ¹²эрэлинэн уоскутунун, ырахаттарга кытаанах тулуурдаах буолун, тиһигин быспакка үнүн; ¹³сибэтиэйдэр кыһалжаларын үллэстин; айан дьонун амарахтык көрсүн. ¹⁴Эһигини сойуолаһар дьону алҕаан, кинилэри кыраабакка-таныйбакка алгыыр эрэ буолун. ¹⁵Үөрэри кытта үөрсүн, ытыыры кытта ытаһын. ¹⁶Бэйэбит икки ардыгытыгар иллээх буолун, үрдүктүк сананыман, кыраҕа-хараҕа, кыһалжалаахха чугас

буолун, бэйэбэитинэн дуоһуйуман; ¹⁷куһаҕанна куһаҕанынан хардарыман, бар дьон иннигэр үтүнү эрэ онгорорго кыһалын.

¹⁸Эһиги өттүгүттэн кыаллар буоллабына, дьону барытын кытта эйэ-дэмнээх буолун. ¹⁹Доҕотторуом, хаһан да куһаҕаны иэстэспэт буолун, иэстэбили Танараҕа хаалларын. «„Иэстэбил – Миэнэ, Мин иэстэһиэбим“, – диир Айыы Тойон» диэн суруллубута. ²⁰Онон «өстөөххүн, аччык буоллабына, аһат, утаппыт буоллабына, утабын ханнар, иннэ гынан эн кинини кыбыһыннарыан». ²¹Куһаҕанна кыайтарыма, куһаҕаны үтүбүнэн кыай.

Былааска бас бэринии

13 Ханнык баҕарар киһи үрдүкү салалтаҕа бас бэриниэхтээх. Танараттан бэриллибэтэх былаас диэн суох; баар былаас барыта Танара көңүлүнэн олохтоммута. ²Ким былааһы утарар, ол Танара олохтообутун утарар, онон утарылаһааччылар бэйэлэринэн дьүүлү булунохтара. ³Салайааччылар үтүнү онгорор дьонго буолбакка, куһаҕаны онгорооччуларга кутталлаахтар. Былаастаахтартан куттаммат буолуоххун баҕарабын дуо? Үтүнү оноро сырыт, оччоҕо кинилэртэн хайҕалы эрэ ылан. ⁴Салайааччы – эйиэхэ үчүгэй буоларын туһугар Танараҕа үлэлиир. Оттон куһаҕаны онгорор буоллаххына, сэрэн, кини мээнэҕэ болоттоох сылдыбат: салайааччы, куһаҕаны онгорооччулары уодьуганнаан, Танараҕа сулууспалыыр. ⁵Онон буруйданыам диэн куттанан эрэ буолбакка, киниэхэ суобаскынан бас бэриниэх тустааххын. ⁶Ол иһин эһиги нолуок төлүүгүт. Салалта дьоно күннэтэ анал үлэлэрин толороллоругар Танараҕа сулууспалыыллар. ⁷Онон кимиэхэ баҕарар тугу биэриэхтээххитин: нолуок буоллун нолуогу, түһээн буоллун түһэни, ытыктабыл буоллун ытыктабылы, чизс буоллун чизһи биэрэр буолун.

Бэйэ-бэйэҕэ сыһыан

⁸Кимиэхэ да туох да иэстээх хаалыман, эһиги бэйэ-бэйэбэитигэр таптал эрэ иэстээх буолуохтааххыт. Чугастаабытын таптыыр киһи Сокуон ирдэбилин барытын толорбут. ⁹Ол эбэтэр «көссүүлэһимэ», «өлөрүмэ», «уорума», «сымыйанан туоһулаама»*, «атын

* 13:9 *Сымыйанан туоһулаама* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

киһи киэнигэр баҕарыма» диэн кэриэстэр бары атын кэриэстэри кытта «чугастаабыгын, бэйэбин таптыырын курдук, таптаа» диэн этиигэ түмүллэллэр. ¹⁰Таптал чугастаабытыгар куһаҕаны онгорбот, онон таптал Сокуон бүтүүнүн туолуута буолар.

¹¹Кэм-кэрдии кэмчитин билэр дьон сиэринэн олорун: утуйбут уубутуттан уһуктар чааспыт* хайыы-үйэ кэллэ, быһанарбыт бастаан итэҕэйбит кэммитинээҕэр билигин ордук чугаһаата. ¹²Түүн ааһан, күн сырдаан эрэр. Онон хараҥа дьайыыларын киэр илгэммит, сырдыгынан сэбилэниэбин.

¹³Күнүскү кэм сиэринэн — дэлэй-былас көччүргээбэккэ, арыгылаабакка, имэнирбэккэ, содурҕаабакка, иирсибэккэ, ордук санаспакка — үтөө быһыылаахтык сылдыабын; ¹⁴Айыы Тойоммутун Иисус Христу куйах оностун, эппит-сииммит иннигэр кыһамныыны имэннэ кубулутуман.

Мөлтөх уонна күүстээх

14 Итэҕэлэ кытаата илик киһини кытта, мөккүспэккэ эрэ сыһыаннаһар буолун. ²Холобура, биир киһи тугу барытын сиэххэ сөп дии саныыр, оттон итэҕэлэ кытаата илик киһи оҕуруот аһын эрэ аһыыр. ³Аһыыр киһи аһабаты сэниэ суохтаах, аһабат киһи аһыыры сэмэлиэ суохтаах — Танара кинини эмиэ, эйигин ылыммытын курдук, ылыммыта. ⁴Атын киһи кулутун сэмэлиир эн кимниин? Кулута охтубутун-охтубатабын Айыы Тойоно Бэйэтэ быһаарыа. Охтубут да буоллабына, туруоҕа — Танара** кинини туруорар күүстээх.

⁵Сорох киһи ханнык эрэ күнү ордук суолталыыр, оттон сороххо күн эрэ барыта тэн курдук. Хас биирдии киһи бэйэтэ хайдах өйдүүрүнэн салайтарыахтаах. ⁶Ханнык эрэ күнү ордук суолталыыр киһи Айыы Тойон туһугар суолталыыр, оттон суолталаабат киһи — Айыы Тойон туһугар суолталаабат. Ким аһыыр, ол Танараҕа махтанан, Айыы Тойон туһугар аһыыр, ким аһаабат, ол эмиэ Танараҕа махтанан, Айыы Тойон туһугар аһаабат. ⁷Биһигиттэн хайабыт да олороругар бэйэтин туһугар олорбот, өлөрүгэр бэйэтин туһугар өлбөт. ⁸Олорор буоллахпытына, Айыы

* 13:11 *Утуйбут уубутуттан уһуктар чааспыт* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «утуйбут уугутуттан уһуктар чааскыт».

** 14:4 *Танара* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон».

Тойон туһугар олоробут, өлөр буоллахпытна, Айыы Тойон туһугар өлөбүт: онон өлбүппүт да, тыыннаахпыт да иһин, өрүүтүн Айыы Тойон бас билиитигэр баарбыт.

⁹Христос өлбүттэри да, тыыннаахтары да баһылаары, өлөн баран олоххо төннүбүтэ. ¹⁰Оччоҕо тоҕо эн бырааккын одуу быһа олоробунуй? Оттон эн тоҕо бырааккын сэниигиний? Христос* дьүүлүгэр бары туруохпут. ¹¹Ол эбит буоллаҕына, «Олохпунаҥ аҥаҕайабын, — диир Айыы Тойон, — сүһүөхтээх эрэ барыта Миэхэ сүгүрүйүөҕэ, тыллаах эрэ барыта Тангараны биллиниэҕэ», — диэн суруллубута. ¹²Онон хас биирдиибит бэйэтин туһугар Тангараҕа эппиэттиэҕэ.

Дьону аһыыга киллэримэ

¹³Онон аһы бэйэ-бэйэбитин дьүүлэхэрибитин-ырытыһарбытын тохтотон, туох эмэ сылтабынан бырааппытын бүдүрүппэт, аһыыга киллэрбэт туһугар, кыһалыаҕын. ¹⁴Мин Айыы Тойон Иисуһу ылыммыт бигэ санаабар, ис-иһиттэн кирдээх ас диэн суох, арай тугу эрэ оннук дии саныыр киһиэхэ эрэ онтуката кирдээх буолар. ¹⁵Аһыыр аскын көрөн быраатын хомойор буоллаҕына, ол аата эн хайыы-үйэ таптал сокуонун кэспиккин. Аһыыр аскынан киһини өлөрүмэ — кини туһугар Христос өлбүтэ.

¹⁶Эһиги үчүгэй дииргитин атын дьон үөхпэттэрин курдук олорун. ¹⁷Тангара Саарыстыбата ас да, утах да буолбатах — Сибэтиэй Тыын үөскэтэр кырдыктаах быһыыта, эйэтэ, үөрүүтэ. ¹⁸Христоска итинник сулууспалыыр киһи Тангараҕа сөбүлэтэр уонна бар дьон ытыктабылын ылар.

¹⁹Онон эйэ-дэмнээх буолуоҕун, итэҕэлбитин бөҕөргөтүһэргэ дьулуһуоҕун. ²⁰Тангара онгоһуутун ас туһуттан үрэйимэ. Ас барыта ыраас, ол эрэри аһыыр аскынан киһини аһыыга киллэрэр буоллаххына, сыһа быһыыланаҕын. ²¹Эн эт сииргиттэн, арыгы иһэргиттэн, биитэр өссө тугу эрэ гынаргыттан быраатын бүдүрүйэр, аһыыга киирэр, итэҕэлэ мөлтүүр буоллаҕына, онтон аккаастаммытын ордук. ²²Ити туһунан бэйэҥ туох итэҕэл санаалааххын искэр тутта сырыт, ону Тангара эрэ биллин. Дьин ис санаатынан олороругар бэйэтин сэмэлэммэт киһи алгыстаах. ²³Оттон саарбаҕалыы-саарбаҕалыы аһыыр киһи хайыы-үйэ

* 14:10 *Христос* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тангара».

дүүллэммит, тоѳо диэтэххэ искэр эрэммэккэ эрэ онгорорун барыта — анһыы.

²⁴⁻²⁵ Мин иһитиннэрэр Евангелием уонна Иисус Христос туһунан проповедь тыла үөрэтэринэн, итиэннэ үйэлэр тухары кистэнэн баран, билигин пророктар суруйууларыгар өлбөт үйэлээх Тангара соруйуутунан, бары норуоттары итэҕэлгэ бас бэринэллэрин туһугар арыллыбыт кистэлэн кырдык этэринэн, эһигини бөҕөргөтөр кыахтаах ²⁶соҕотох муударай Тангараҕа үйэлэр тухары Иисус Христотунан албан аат буолуохтун! Аминь*.

15 Биһиги күүстээхтэр бэйэбитин эрэ харана сатаабакка, мөл-төхтөргө сүгэхэрдэрин чэпчэтиһиэх тустаахпыт. ²Хас биирдиибит чугастааһытын итэҕэлин күүһүрдэр туһугар, киниэхэ үчүгэй буолаарай диэн, кинини үтүөҕэ үөрэтэргэ кыһаныахтаах. ³«Эйигин үөҕээччилэр үөҕэр тыллара Миэхэ түстэ» диэн суруллубутун курдук, Христос эмиэ Бэйэтин туһунан көрүммэтэҕэ. ⁴Оттон урут суруллубут барыта, биһиги Суруйуулартан тулууру, уоскуланы сомсоммут эрэлбитин энчирэппэппит туһугар, биһигини өйдөтөн суруллубута.

⁵⁻⁶Киһиэхэ тулууру үөскэтэр, уоскуланы биэрэр Тангара эһиги Христос Иисус холобурун батыһан, бука бары биир санаанан, биир куолаһынан Тангараны, Айыы Тойоммут Иисус Христос Аҕатын айхаллыыргыт туһугар, эһиэхэ биир өйү-санааны үөскэтиэхтин.

Евангелие бары норуоттарга туһуланар

⁷Онон Тангара албан аатын туһугар бэйэ-бэйэбитин, Христос эһигини ылыммытын курдук, ылынар буолун. ⁸⁻⁹Иисус Христос — иудейдарга — Тангара кырдыктааһын көрдөрөн, кинилэр өбүгэлэригэр эрэннэриллибити толороору, оттон атын норуоттарга — үтүө сыһыанын иһин Тангараны айхаллыыр кыахтанһыннар диэн — амарах санаатыттан үлэһит буолбута. Бу туһунан Суруйууларга «Онон Эйигин, Айыы Тойон, омуктар ортолоругар айхаллыам, Эн ааккар хайҕал ырыатын ыллыам» диэн этиллэр. ¹⁰Өссө манньк баар: «Омуктар, Кини норуотун кытта бииргэ

* 14:24-26 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу кэрчик 16 түһүмэх бүтүүтүгэр баар.

үөрүн-көтүн!» ¹¹ Итиэннэ этиллэр: «Айхаллаанг Айыы Тойону, бары норуоттар! Уруйдаанг Кинини, бары биис уустара!»

¹² Исайя эмиэ этэр: «Иессей силиһэ үөскээн, норуоттары баһылыы кэлиэбэ, омуктар эрэнэр эрэллэрэ Кини буолуоҕа». ¹³ Онон эрэлгит Сибэтиэй Тыынынан эбиллэ турарын туһугар, эрэл Танарата эһиэхэ итэҕэлгит хоту бары үөрүүнү, эйэни толору биэриэхтин.

Павел — атын норуоттарга ыытыллыбыт Апостол

¹⁴ Бырааттарым, эһиэхэ бары үтүө, бары билии барыта толору баар, онон эһиги бэйэ-бэйэҕитин хайа баҕарар үөрэтиһэр-өйдөтүһэр кыахтааххыт диэн мин испэр бүк эрэнэ саныбын. ¹⁵⁻¹⁶ Ол эрэри, Танара үтүө алгыһынан атын норуоттар тустарыгар Христос Иисуска сулууспалыырым быһыытынан, бу сорох-сорох суоллары эһиэхэ санатан балачча хорсуннук суруйдум. Норуоттар Сибэтиэй Тыын көмөтүнэн ырааһыран, Танара сөбүлүүр бэлэбэ буолалларын туһугар, мин кинилэргэ Евангелиены иһитиннэрэммин, Танараҕа сулууспалыыбын.

¹⁷ Иисус Христостуун биир буолан Танараҕа сулууспалыырыбынан мин киэн туттар кыахтаахпын. ¹⁸⁻¹⁹ Христос норуоттары Танараҕа бас бэриннэрэр туһугар тылынан да, дьайыытынан да, араас сөбүмэр бэлиэнэн, дьикти күүһүнэн, Танара Тыынын кыағынан миэхэ тугу онгортторбутуттан ураты атыны этэргэ соруммат буоламмын, бу курдук хорсуннук этэrim сөп дии саныбын. Христос Евангелиетын мин Иерусалимтан Иллириккэ тийэйэ иһитиннэрбитим. ²⁰⁻²¹ «Сураҕын да тута иликтэр билиэхтэрэ, кулгаахтарынан да истэ иликтэр истиэхтэрэ» диэн этиллибитин курдук, мин атыттар уурбут акылааттарыгар тутумаары, Евангелиены Христос аата өссө иһиллэ илик сиригэр иһитиннэрэргэ дьулуһарым. ²² Дьэ субу туһуттан бэрт элбэхтик мэхэйдэтэн эһиэхэ тийибэккэ хаалбытым.

Павел Римгэ сылдыар былаана

²³ Аны билигин бу диэки оннук сир бүттэ, онон эһиэхэ тийэйэ сылдыар өрдөөнгү баҕа санаабын дьэ толороммун, ²⁴ Испанияҕа сылдьан баран*, эһиэхэ тийийэм. Саатар ааһан иһэн көрсүһэн,

* 15:24 *Испанияҕа сылдьан баран* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Испанияҕа баран иһэн».

кылгас кэмнэ да буоллар, эһигинниин алтыһан дуоһуйуом этэ. Ол кэnnэ миигин суолбар атааран биэриэххит этэ диэн эрэнэ саныбын. ²⁵Оттон бу билигин сибэтийдэргэ туһалыыр санаалаах Иерусалимнаан эрэбин. ²⁶Македониялаах Ахайя христианнара Иерусалимнаағы дьаданы бырааттарбытыгар көмө ыттарга быһаарыммыттара. ²⁷Үтүөкэн быһаарыныны ылыннылар, уонна кинилэргэ иэстээх да буоллахтара: анараангылар бэйэлэрин духуобунай баайдарын омуктары кытта үллэстибиттэрин быһыытынан, омуктар эмиэ кинилэр сирдээҕи кыһалбаларыгар көмөлөһүөх тустаахтар. ²⁸Бу сорукупун толорон, кинилэргэ анаан хомуллубуту булгуччу тиэрдэн баран, эһиэхэ таарыйан Испанияҕа барыам. ²⁹Эһиэхэ тийдэхпинэ, Христос Евангелиетын алгыһын* толору илдьэ тийиэм диэн эрэнэбин.

³⁰⁻³¹Бырааттарым, мин эһигиттэн Айыы Тойоммут Иисус Христос туһугар уонна Сибэтиэй Тыын тапталын туһугар көрдөһүбүн: Иудеяҕа баар итэҕэйбэт дьонтон быһанарым итиэннэ Иерусалимга илдьэр көмөбүн сибэтийдэр үөрүүнэн ылыннарарын туһугар, Танараҕа үгэн миигин кытта бииргэ туруулаһын. ³²Оччоҕо, Танара биэрдэҕинэ, үөрэ-көтө тийиэн эһигини кытта бииргэ уоскуйуом этэ. ³³Эйэ-ил Танарата өрүү эһигини барыгытын кытта бииргэ буолуохтун. Аминь**.

Тус эбэрдэлэр

16 Биир итэҕэллээхпитин, Кенхрея церковын диакониссатын Фиваны, эһиэхэ мэктиэлибин. ²Айыы Тойон туһугар кинини итэҕэйээччилэр сиэрдэринэн көрсүң, эһиэхэ сылдьан туох эмэ кыһалбаланнаҕына, кытаатан көмөлөһүң. Бэйэтэ эмиэ туох да элбэх киһиэхэ, ол иһигэр миэхэ улаханлык тирэх буолбута.

³Христос Иисуска бииргэ сулууспалыыр доҕотторбор Прискиллалаах Акилаҕа миигиттэн эбэрдэтэ тиэрдин. ⁴Кинилэр мин туспар олохторун толук ууралларын да кэрэйбэт этилэр; кинилэргэ мин эрэ буолбатах, омук христианнын церковтара

* 15:29 *Христос Евангелиетын алгыһын* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос алгыһын».

** 15:33 *Аминь* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох, ол оннугар 16:25-27 кэрчик кирибит.

бары махтаналлар. Кинилэр дьийэтээҕи церковтарыгар эбэрдэтэ тиэрдинг.

⁵ Ахайяҕа Христуһу аан бастакынан итэбэйбит таптыыр Епеппэр эбэрдэ буоллун.

⁶ Биһиги түспутугар бары күүһүн ууран туран үлэлээбит Мариамна эбэрдэ.

⁷ Эбэрдэтэ тиэрдинг миигин кытта хаайыыга бииргэ олорбут аймахтарбар, Апостолларга киэнник биллэр, өссө мин иннибинэ Христуһу итэбэйбит Андрониктаах Юнияҕа*.

⁸ Эбэрдэ Айыы Тойон иннигэр таптыыр Амплийбар.

⁹ Эбэрдэ биһигини кытта бииргэ Христоска сулууспалыыр Урбанна уонна таптыыр Стахийбар.

¹⁰ Эбэрдэ Христос эрэллээх киһитинэн биллибит Апеллеска.

Эбэрдэ Аристовул дьийэ кэргэттэригэр. ¹¹ Эбэрдэ буоллун аймахпар Иродионна уонна Наркисс дьийэ кэргэттэриттэн Айыы Тойону итэбэйэччилэргэ.

¹² Эбэрдэ Айыы Тойон туһугар сулууспалыыр Трифеналаах Трифосаҕа. Эбэрдэ Айыы Тойон туһугар күүһүн харыстаабакка үлэлээбит күндү доҕорбор Персидаҕа.

¹³ Эбэрдэ Айыы Тойон талыылааҕа Руфка, миэхэ эмиэ ийэ буолбут кини ийэтигэр.

¹⁴ Эбэрдэ Асинкрикка, Флегонна, Ермна, Патровка, Ермийгэ уонна кинилэри кытта баар атын бырааттарбытыгар.

¹⁵ Эбэрдэ Филологка, Юлияҕа**, Нирейга, кини балтыгар уонна Олимпанна, итиэннэ кинилэргэ баар сибэтийдэргэ барыларыгар.

¹⁶ Бэйэ-бэйэбитин сибэтиэй уураһыынан эбэрдэлэһинг. Христос церковтара бары эһиэхэ эбэрдэ ыталлар.

¹⁷ Бырааттарыам, эһигиттэн көрдөһөбүн: үөрэммит үөрэххитин утары баран эһиэхэ хайдыһыыны таһаарар, моһолу үөскэтэр дьонтон сэрэһинг; кинилэртэн тэйэ туттун. ¹⁸ Оннуктар Айыы Тойоммутугар Иисус Христоска*** буолбакка, куртахтарыгар кулут буолаллар, өс-киирбэх дьон сүрэҕин ньуолбар сангаларынан,

* 16:7 Юнияҕа — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Юнийга».

** 16:15 Юлияҕа — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Юлийга».

*** 16:18 Айыы Тойоммутугар Иисус Христоска — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойоммутугар Христоска».

уран тылларынан сүүйэллэр. ¹⁹Эһиги истигэннитин киһи барыта билэр, онон мин эһигиттэн үөрэбин эрэ; ол эрээри, үтүнү онгорорго муударай өйдөөх, мөкүнү онгорорго мунур өйдөөх буолуоххутун баһарабын.

²⁰Эйэ-ил Танарата бэрт сотору сатананы атаххыт анныгар сууһарыаҕа. Айыы Тойоммут Иисус Христос* илгэлээх үтүөтэ эһигини энээрдэһиэхтин. Аминь.

²¹Бииргэ сулууспалыыр доһорбуттан Тимофейтан эбэрдэтэ тутун; аймахтарым Луций, Иасон уонна Сосипатр эмиэ эбэрдэлэрин тиэрдэллэр.

²²Мин эмиэ, бу суругу суруйбут Тертий, эһиэхэ христианны эбэрдэбин ытабын.

²³Миигин да, церковы да дьэтигэр түмэр Гаий эһиэхэ эбэрдэтин ытар.

Куорат казначейа Ераст уонна бырааппыт Кварт эбэрдэлэрин ыталлар**.

²⁴Эһигинниин бука барыгытыныын Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтүөтэ энээрдэһиэхтин. Аминь.

* 16:20 *Айыы Тойоммут Иисус Христос* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойоммут Иисус».

** 16:23 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга мантан салгыы бу сурук 14:24-26 кэрчигэ киирбит, ол оннугар 16:24 суох.